

Sygn. akt I PK 215/15

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z powództwa R. W.

przeciwko Uniwersytetowi w Ł.

o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 maja 2016 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi

z dnia 26 marca 2015 r., sygn. akt VII Pa 51/15,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Łodzi VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 26 marca 2015 r. oddalił apelację strony pozwanej - Uniwersytetu w Ł. od wyroku Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi X Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 grudnia 2014 r. przywracającego powoda R. W. do pracy w pozwanym Uniwersytecie na poprzednich warunkach (pkt 1 wyroku), zasądzającego od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.493,45 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy pod warunkiem podjęcia pracy i 60 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2), oddalającego powództwo w pozostałej części (pkt 3) oraz nakazującego pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi kwotę 2.098 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu (pkt 4).

W sprawie tej ustalono, że R. W. był zatrudniony na Uniwersytecie w Ł. na stanowisku adiunkta od 1 listopada 2004 r., początkowo na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony, a od 1 sierpnia 2006 r. – na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy. Do obowiązków powoda należało prowadzenie zajęć dydaktycznych z różnych przedmiotów o charakterze ekonomicznym. Poza obowiązkami dydaktycznymi powód miał także obowiązki naukowe: pisanie artykułów, opracowań naukowych, uczestnictwo w konferencjach naukowych oraz obowiązki organizacyjne: opracowywanie programów dydaktycznych, udział w planowaniu zajęć, prowadzenie prac w ramach obowiązków statutowych. Rozpoczynając pracę na Uniwersytecie powód legitymował się stopniem doktora i zgodnie z obowiązującym od lipca 2004 r. statutem uczelni, jako adiunkt miał obowiązek uzyskać habilitację w przeciągu 9 lat, a w wyjątkowych przypadkach okres ten mógł być wydłużony do 10 lat. Terminy te zostały wydłużone w 2006 r. odpowiednio do 10 i 12 lat. Powód planował uzyskać habilitację w 2013 r. Począwszy od października 2011 r., zgodnie z § 79 ust. 3 statutu pozwanej uczelni z 29 września 2011 r., okres zatrudnienia osoby niemającej stopnia naukowego doktora habilitowanego na stanowisku adiunkta uległ skróceniu do 8 lat. Również w 2011 r. wprowadzono nowe wymagania dotyczące uzyskania stopni naukowych (w tym habilitacji), między innymi obowiązek przeprowadzenia wykładu za granicą. Powyższy wymóg powodowi udało się spełnić w 2013 r., kiedy to przeprowadził wykład na Uniwersytecie w G.

Nauczyciele akademicki podlegają okresowej ocenie, której podstawę powinny stanowić osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne. Powód, w ocenie bezpośredniego przełożonego, należał do aktywnych pracowników, w swoim dorobku naukowym posiadał kilkanaście recenzowanych opracowań, w tym rozdziały w monografiach książkowych oraz liczne artykuły i opracowania, brał także czynny udział w konferencjach krajowych. Przygotowywał rozprawę habilitacyjną „Szacowanie podstawy opodatkowania w przypadku częściowego lub całkowitego zatajenia danych przez podatnika”, a deklarowany termin złożenia pracy w wydawnictwie to 2013 r. W dniu 24 kwietnia 2012 r. Wydziałowa Komisja Oceniająca wystawiła powodowi ocenę negatywną. Od powyższej decyzji powód wniósł odwołanie, podnosząc, że nie zawierała ona pisemnego uzasadnienia,

ponieważ w uzasadnieniu ustnym przewodnicząca komisji stwierdziła, że przyczyną oceny negatywnej jest brak napisania pracy habilitacyjnej w okresie 8 lat. Powód wyjaśnił, iż okres na napisanie habilitacji dla osób zatrudnionych przed 1 września 2005 r. był dłuższy i zgodnie z zasadą *lex retro non agit* skrócenie terminu na uzyskanie habilitacji w trakcie zatrudnienia nie powinno mieć miejsca. Komisja utrzymała w mocy ocenę negatywną. Kolejną ocenę, również negatywną, Wydziałowa Komisja Oceniająca wystawiła powodowi 6 maja 2013 roku. Zastrzeżenia w stosunku do powoda dotyczyły przede wszystkim niewszczęcia przez powoda postępowania habilitacyjnego. Powodowi po wystawieniu pierwszej oceny negatywnej, zaproponowano przeniesienie na stanowisko starszego wykładowcy do czasu dokończenia rozprawy habilitacyjnej, jednak powód tej propozycji nie przyjął, ponieważ zmiana stanowiska z adiunkta na stanowisko starszego wykładowcy wiązałaby się ze zwiększeniem godzin dydaktycznych z 240 na 360 przy zachowaniu wynagrodzenia w dotychczasowej wysokości. W trakcie prac komisji nie podnoszono innych zastrzeżeń względem pracy powoda. Od powyższej decyzji powód również wniósł odwołanie, ponownie podnosząc, że ocena nie zawierała pisemnego uzasadnienia, zaś w ustnym uzasadnieniu jako przyczynę wystawienia oceny negatywnej wskazano brak napisania pracy habilitacyjnej w okresie 8 lat. Odwołanie powoda zostało rozpoznane negatywnie. Pismem z dnia 23 września 2013 r., wręczonym powodowi 8 listopada 2013 r., pozwany pracodawca rozwiązał umowę o pracę z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia. Jako przyczynę rozwiązania umowy wskazano otrzymanie przez powoda drugiej, kolejnej oceny negatywnej przyznanej przez Wydziałową Komisję Oceniającą.

Sądy obu instancji uznały, że w stosunku do powoda nie było zastrzeżeń innego rodzaju niż ten, dotyczący braku odpowiednich postępów w pracy habilitacyjnej, tym samym brak było podstaw do wystawienia powodowi dwóch negatywnych ocen okresowych, a co za tym idzie – brak było podstaw do wypowiedzenia stosunku pracy z tej właśnie przyczyny. Sąd drugiej instancji podkreślił, że w chwili zawarcia ostatniej umowy o pracę z powodem (1 sierpnia 2006 r.), obowiązywał statut uczelni, zgodnie z którym maksymalny okres zatrudnienia osoby ze stopniem doktora na stanowisku adiunkta wynosił 10 lat, z

możliwością przedłużenia do lat 12. W tym okresie obowiązywała ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365, dalej p.s.w.), która w art. 120 stanowiła, iż okres zatrudnienia na stanowisku asystenta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora oraz okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora habilitowanego, a także warunki skracania i przedłużania oraz zawieszania tych okresów określa statut. Dopiero 1 października 2011 r. weszła w życie ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 84, poz. 455), która w art. 1 pkt 92 zmieniła brzmienie art. 120 p.s.w. Zgodnie z nową regulacją, okres zatrudnienia na stanowisku asystenta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora oraz okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora habilitowanego, a także warunki skracania i przedłużania oraz zawieszenia tych okresów określał statut, z tym że zatrudnienie na każdym z tych stanowisk osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora lub doktora habilitowanego nie mogło trwać dłużej niż 8 lat. W związku z wprowadzeniem powyższych zmian, strona pozwana w 2011 r. zmieniła również obowiązujący statut uczelni, wprowadzając w § 79 pkt 3 zapis, iż okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora habilitowanego nie może przekraczać 8 lat. Niemniej jednak z uwagi na zasadę *lex retro non agit*, regulacje te nie mogły mieć zastosowania do powoda. Z tych też względów, w ocenie Sądu Okręgowego, brak uzyskania habilitacji w okresie 8 lat od chwili zatrudnienia nie mógł stanowić podstawy negatywnej oceny okresowej pracy powoda, do którego miał zastosowanie 10-letni termin na uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, podlegający w szczególnych wypadkach wydłużeniu do lat 12. Tym samym przyczyna wskazana w wypowiedzeniu umowy o pracę okazała się nierzeczywista i niezasadna. Uznając dokonane wypowiedzenie umowy o pracę za niezgodne z prawem, Sąd Okręgowy wskazał, że restytucja rozwiązanego stosunku pracy jest realna, a reaktywowany w wyniku wyroku sądowego stosunek pracy ma szanse na prawidłowe funkcjonowanie. Podkreślił, że powód wykonywał prawidłowo obowiązki pracownicze i ani przełożona, ani studenci

nie zgłaszali do jego pracy większych zastrzeżeń. Nie pozostawał on także z pracodawcą w jakimkolwiek konflikcie. Kwestia zaś postępów powoda nad pracą habilitacyjną, czy też względy organizacyjne związane z planem nauczania na konkretny rok akademicki same w sobie nie mogą stanowić o niecelowości przywrócenia go do pracy.

W skardze kasacyjnej strona pozwana zarzuciła naruszenie 1/ art. 233 § 1 w związku z art. 316 k.p.c. polegające na bezpodstawnym pominięciu części materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie w postaci zeznań świadków, z których wynikały okoliczności, jakie brała pod uwagę komisja oceniająca nauczycieli akademickich, co skutkowało błędnym ustaleniem, iż jedyną przyczyną wystawienia powodowi negatywnych ocen było nie uzyskanie habilitacji w ciągu 8 lat zatrudnienia w pozwanej uczelni, 2/ art. 477¹ k.p.c. przez jego niezastosowanie i przywrócenie powoda do pracy, mimo braku ku temu podstaw, 3/ art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 136 ust. 1 oraz art. 123 ust. 1 i 2, art. 124 ust. 2 i art. 132 p.s.w. przez błędne zastosowanie i przyjęcie, że wypowiedzenie stosunku pracy zostało dokonane niezgodnie z przepisami prawa, 4/ art. 45 § 2 k.p. w związku z art. 136 ust. 1 p.s.w. przez niezastosowanie, podczas gdy niecelowe było uwzględnienie roszczenia powoda o przywrócenie do pracy z uwagi na okoliczności leżące po stronie powoda.

Uzasadniając wniosek o przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a także potrzebę wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości: „1) czy w przypadku przywrócenia pracownika do pracy z powodu uznania złożonego przez pracodawcę oświadczenia o wypowiedzeniu stosunku pracy za niezgodne z przepisami, z uwagi na wystawienie oceny negatywnej, o której mowa w art. 132 p.s.w. z naruszeniem obowiązujących przepisów, wystawiona ocena jest skuteczna i mimo to nadal funkcjonuje w obrocie prawnym, bowiem do jej wyeliminowania konieczne byłoby wystąpienie przez ocenionego nauczyciela akademickiego z osobnym roszczeniem w postaci powództwa o ukształtowanie bądź powództwa o świadczenie, jedynie na skutek którego ww. ocena mogłaby być uchylona lub zmieniona?; 2) czy w przypadku przywrócenia pracownika do pracy z powodu uznania złożonego przez pracodawcę oświadczenia o wypowiedzeniu stosunku

pracy za niezgodne z przepisami, z uwagi na wystawienie oceny negatywnej, o której mowa art. 132 p.s.w. z naruszeniem obowiązujących przepisów, wystawiona ocena tym samym została pośrednio uchylona, zatem należy uznać, że nie wywołuje ona żadnych skutków prawnych?; 3) czy art. 120 § 1 p.s.w. stanowiący, iż okres zatrudnienia na stanowisku asystenta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora oraz okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora habilitowanego, a także warunki skracania i przedłużania oraz zawieszania tych okresów określa statut, z tym że zatrudnienie na każdym z tych stanowisk osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora lub doktora habilitowanego nie może trwać dłużej niż osiem lat, rozumieć należy w ten sposób, iż kształtuje on po stronie uczelni wyższej obowiązek obligatoryjnego zatrudniania osób, o których traktuje powołany przepis przez pełen zakres w ustawie (lub w statucie uczelni) okres, czy też termin ten należy rozumieć zgodnie z literalnym brzmieniem przepisu ustawy, mianowicie jako wyznaczenie przez ustawodawcę maksymalnego okresu zatrudnienia, nie zaś obowiązkowego dla uczelni wyższej okresu zatrudnienia na stanowisku asystenta osób nieposiadających stopnia naukowego doktora, a na stanowisku adiunkta osób nie posiadających stopnia naukowego doktora habilitowanego?; 4) czy okres zatrudnienia na stanowisku asystenta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora oraz okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora habilitowanego, o którym to okresie traktuje art. 120 p.s.w. jest tożsamy z okresem, w jakim osoba ta zobowiązana jest do sporządzenia odpowiednio pracy doktorskiej i pracy habilitacyjnej?”.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy oraz zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód w piśmie procesowym wniesionym po terminie do wniesienia odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie na jego

rzecz od pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Oczywiście bezzasadna skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania. Kasacyjny zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., który zresztą nie może być podstawą kasacyjnego zaskarżenia (art. 398³ § 3 k.p.c.), dotyczy sędziowskiej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, a nie potencjalnie pominionych dowodów z zeznań świadków na okoliczność, która nie była przedmiotem postępowania w sprawie bezpodstawnego wypowiedzenia powodowi umowy o pracę z przyczyny uzyskania dwukrotnej negatywnej okresowej oceny pracy powoda, motywowanej tylko i wyłącznie nieuzyskaniem habilitacji w okresie 8 lat zatrudnienia u strony skarżącej, podczas gdy powoda obowiązywały wcześniejsze (poprzednie) dłuższe okresy uzyskania wyższego stopnia naukowego i tak tę przyczynę prawidłowo zweryfikowały Sądy obu instancji zgodnie z zasadą *lex retro non agit*. Równocześnie dalsze (inne) przyczyny weryfikowanego sposobu rozwiązania stosunku pracy były spóźnione, bowiem nie zostały objęte zakresem wydawanych powodowi negatywnych opinii okresowych z powodu przeciągającego się procesu uzyskiwania habilitacji oraz pojawiły się dopiero na etapie odwoławczego postępowania sądowego, przeto usuwały się spod szczegółowego rozeznania w procesie o przywrócenie do pracy. Niektóre z nich budziły też istotne wątpliwości ze względu na specjalizację z zakresu nauk ekonomicznych powoda, który nie ma realnych lub bardzo ograniczone możliwości publikowania w specjalistycznych czasopismach medycznych lub naukowych z indeksem IF. Wprawdzie dwukrotne uzyskanie negatywnych ocen okresowych stanowi samoistną przyczynę wypowiedzenia, ale negatywne zweryfikowanie zasadności jedynej przyczyny wystawionych ocen powodowi, który nie miał obowiązku uzyskania habilitacji w okresie 8 lat, co było podstawową przyczyną wypowiedzenia mu stosunku pracy wymienioną w dwóch negatywnych opiniach okresowych, sprawiało, że Sądy *meriti* prawidłowo orzekły o bezpodstawności, nieprawdziwości i bezzasadności dokonanego wypowiedzenia, bez procesowej potrzeby rozważania

spóźnionych lub bezzasadnych innych jego przyczyn, które nie były objęte przedmiotem negatywnych opinii okresowych, a przez to usuwały się spod szczegółowego rozeznania sądowego w sporze o przywrócenie do pracy i nie wymagały uchylenia wadliwych ocen okresowych, których dalszy byt prawny unicestwia powaga rzeczy osądzonej prawidłowego wyroku o przywróceniu do pracy (art. 366 k.p.c.).

Wobec ewidentnie bezpodstawnego i bezzasadnego wypowiedzenia stosunku pracy z powodu nieuzyskania habilitacji w krótszym niż obowiązujący powoda okresie chybiony był polemiczny zarzut naruszenia art. 45 § 2 k.p., który tylko w szczególnie uzasadnionych sytuacjach pozostawionych do suwerennej oceny Sądów *meriti* umożliwia zasądzenie odszkodowania zamiast przywrócenia do pracy i to w stanie rzeczy istniejącym w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., bez orzekania o kosztach zastępstwa procesowego powoda w postępowaniu kasacyjnym ze względu na spóźnione wniesienie pisma procesowego po terminie do wniesienia odpowiedzi na skargę kasacyjną.